

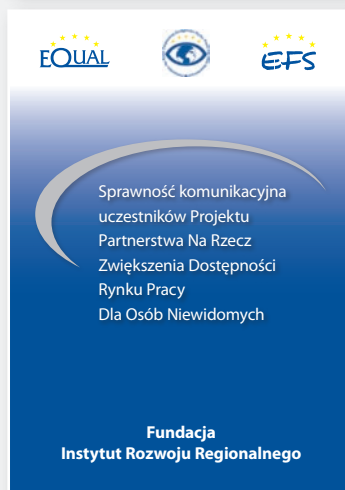
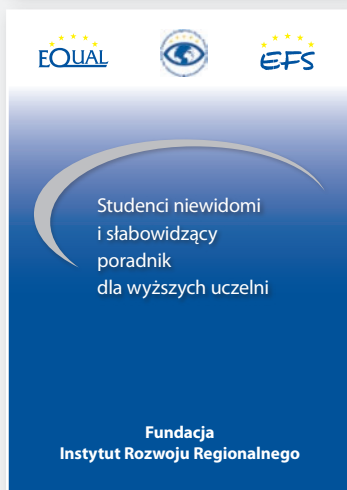
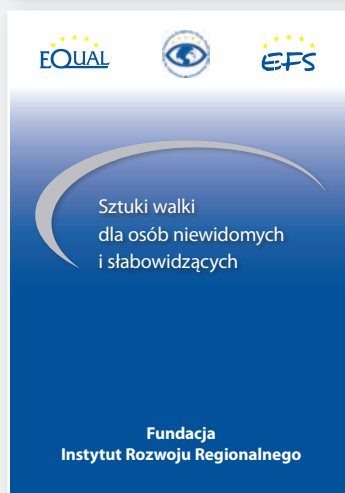
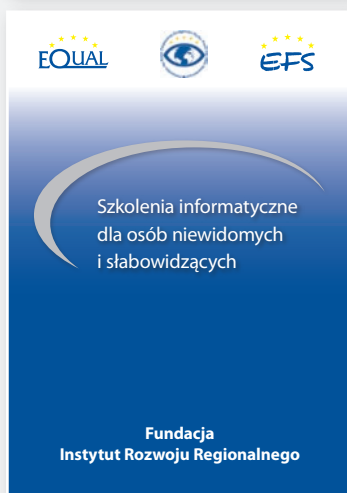
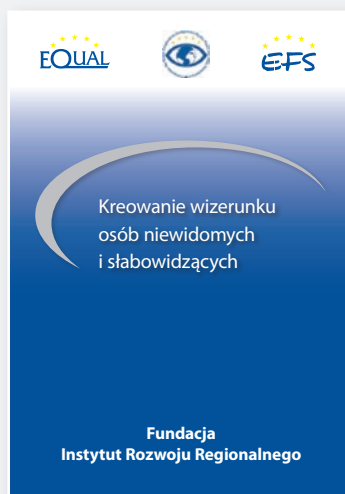
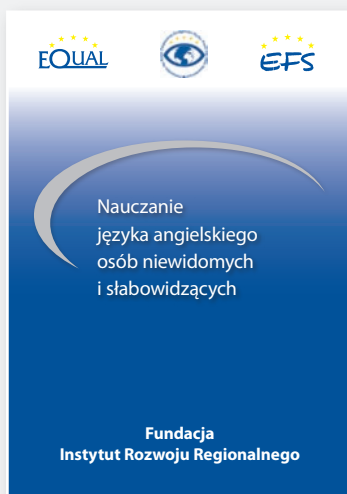

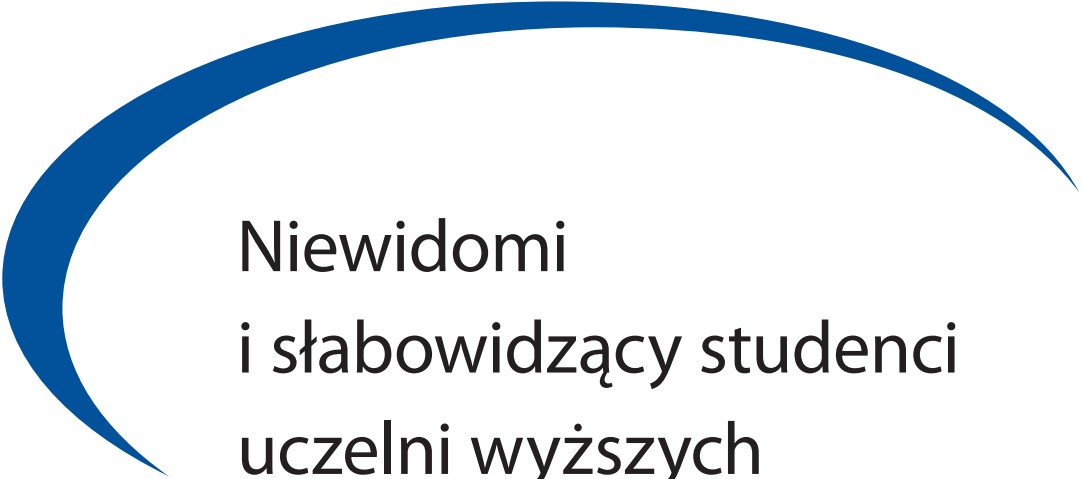
Niewidomi
i słabowidzący studenci
uczelni wyższych
w roku akademickim
2005 / 2006

Fundacja
Instytut Rozwoju Regionalnego

**W serii publikacji Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego
ukazą się również:**

Niewidomi
i słabowidzący studenci
uczelni wyższych
w roku akademickim
2005 / 2006

**Fundacja
Instytut Rozwoju Regionalnego**

**Instytut Badań Marketingowych i Społecznych
VRG Strategia**

Kraków 2007

Wydawca

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
31-261 Kraków, ul. Wybickiego 3A,
tel.: (012) 629 85 14, faks: (012) 629 85 15
e-mail: biuro@firr.org.pl
[http:// www.firr.org.pl](http://www.firr.org.pl)
Organizacja Pożytku Publicznego
KRS: 0000170802
Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

Opracowanie

Lucjan Klyszcz w oparciu o badanie opinii zrealizowane przez Instytut Badań Marketin-
gowych i Społecznych VRG Strategia

Konsultacja:

Anna Maria Waszkielewicz prezes Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego

Opracowanie graficzne i skład

Studio Graficzne 4DTP
e-mail: 4DTP@ceti.pl

Druk

Omega Druk

ISBN

978-83-925390-1-8

Nakład

1000 egzemplarzy

© Kraków 2007

Powielanie dozwolone z zastrzeżeniem obowiązku wskazania źródła.

Wydanie I bezpłatne, nie przeznaczone do sprzedaży.

Opisane w niniejszej publikacji rezultaty powstały w ramach Projektu realizowanego przez Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewi-
domych w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Publikacja współfinansowana z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach
Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL oraz z budżetu państwa.

Spis treści

Wstęp.....	5
Cele badania	5
Badana populacja	6
Techniki badawcze	6
Zakres problematyki	7
Reprezentatywność badania	7
Charakterystyka socjo-demograficzna.....	9
Problemy inwalidztwa wzroku – kryterium formalne i funkcjonalne.....	10
Rodzaj ukończonej szkoły średniej i motywacje do kontynuacji nauki.....	14
Rodzaje szkół wyższych, w których studiowali niewidomi studenci w roku akademickim 2005 / 2006	17
Problemy związane z egzaminem wstępnym.....	20
Problemy i utrudnienia w toku studiów.....	24
Pierwsze dni na uczelni.....	25
Biblioteka i problemy z czytaniem	26
Postawa profesorów	27
Postawa kolegów	28
Opinie o Pełnomocniku Rektora do Spraw Osób Niepełnosprawnych.....	29
Postulaty zmian na uczelni	30
Edukacja komputerowa i sprzęt komputerowy.....	31
Używanie komputera i posiadany sprzęt	31
Plany po ukończeniu studiów	34
Podsumowanie i wnioski	36

Spis tabel i wykresów

Tabela 1 – Funkcjonalny stan narządu wzroku, a formalny poziom inwalidztwa	10
Tabela 2 – Znajomość alfabetu brajla	11
Tabela 3 – Używanie białej laski	12
Tabela 4 – Samoocena trudności w poruszaniu się.....	12
Tabela 5 –Ocena samodzielności życiowej	12
Tabela 6 – Rodzaj ukończonej szkoły średniej	14
Tabela 7 – Decyzja o kontynuacji nauki po maturze	15
Tabela 8 – Wyższe uczelnie, w których studiują niewidomi studenci – według funkcjonalnego stopnia inwalidztwa	17
Tabela 9 – Kierunki, które studiują niewidomi i słabowidzący studenci – według funkcjonalnego stopnia inwalidztwa.....	18
Tabela 10 – Organizacja egzaminu wstępnego.....	20
Tabela 11 – Czy napotyka na trudności w studiowaniu, związane z byciem niewidomym / słabowidzącym.....	24
Tabela 12 – Okoliczności używania komputera.....	31
Tabela 13 – Źródła finansowania zakupu posiadanego sprzętu komputerowego	32
Tabela 14 – Posiadany sprzęt / oprogramowanie specjalistyczne	32
Tabela 15 – Ocena własnych umiejętności komputerowych	33
Tabela 16 – Ocena szans na zdobycie pracy po dyplomie.....	34
Tabela 17 – Przewidywania odnośnie miejsca pracy	35
Wykres 1 – Problemy w podjęciu studiów po maturze („bardzo duży” + „raczej duży”).....	15
Wykres 2 – Problemy w toku studiów („bardzo duży” + „raczej duży”)	24
Wykres 3 – Ocena szans na zdobycie pracy po dyplomie	34

Poniższe opracowanie prezentuje wybrane zagadnienia z szerszego badania pt. „Postawy osób z dysfunkcją wzroku wobec problemów edukacji i zatrudnienia”. Badanie to zostało przeprowadzone przez Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych, którego działania są realizowane w ramach Tematu A „Ułatwienie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom mającym trudności z integracją lub reintegracją na rynku pracy, celem promowania rynku pracy otwartego dla wszystkich”, Programu operacyjnego – Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski 2004-2006. Program współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Na użytek prezentowanego opracowania, wybrano wyniki dotyczące wyłącznie jednej kategorii respondentów – niewidomych i słabowidzących studentów z terenu Małopolski, którzy studiowali w roku akademickim 2005/2006, tj. w okresie realizacji badania.

Dane ilościowe z badania o jakim mowa powyżej, uzupełniono też wynikami badania jakościowego, zrealizowanego techniką zogniskowanego wywiadu grupowego (FGI), przeprowadzonego w grudniu 2005, z udziałem tej samej kategorii respondentów tj. niewidomych / słabowidzących studentów.

Cele badania

Prezentowane wyniki pochodzą z szerszego opracowania, którego celem było scharakteryzowanie postaw osób z dysfunkcją wzroku w wieku od 16 do 36 lat, wobec problemów edukacji i zatrudnienia. Badaniem tym objęto niewidomych i słabowidzących uczniów szkół ponadgimnazjalnych, studentów szkół wyższych, słuchaczy szkół pomaturalnych, absolwentów tychże szkół, zarówno pracujących jak i niepracujących. Czynnici studenci uczelni wyższych stanowili nieliczną subkategorię tak określonej populacji. Tym niemniej, z uwagi na doniosłość wykształcenia wyższego w procesie pokonywania barier zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne, studenci i problemy związane z studiowaniem, stanowią szczególnie interesujący problem badawczy.

Tak więc zasadniczym celem niniejszego opracowania jest dostarczenie szerszej charakterystyki socjo-demograficznej aktualnie studiujących osób z dyfunkcją wzroku oraz przedstawienie zasadniczych problemów, na jakie osoby te napotykają, na różnych etapach procesu, od ukończenia szkoły średniej poprzez dostanie się na uczelnię, tok studiów, aż do uzyskania dyplomu.

Badana populacja

Badaniem objęto osoby legitymujące się formalnym orzeczeniem Komisji ds. Inwalidztwa, stwierdzającym inwalidztwo wzroku w stopniu znacznym, umiarkowanym lub lekkim, zamieszkałe na terenie Małopolski, będące w roku akademickim 2005 / 2006 studentami dowolnego rodzaju studiów wyższych. Ponieważ uczelnie nie udostępniają wykazów tego typu studentów, a wielu zainteresowanych nie zdradza się przed władzami, że są inwalidami wzroku, sporządzenie operatu badawczego napotkało znaczne trudności. Tym niemniej, korzystając z różnych źródeł informacji jak PFRON, PZN oraz informacje od respondentów (kula śniegowa), udało się dotrzeć do 54 osób studiujących na uczelniach wyższych, w okresie realizacji badania tj. w roku akademickim 2005 / 2006¹. Próbę tę uznać można za wyczerpującą lub prawie wyczerpującą, co oznacza, że znalazły się w niej wszystkie lub prawie wszystkie osoby z dysfunkcją wzroku, które studiowały w uczelniach wyższych w roku 2005 / 2006.

Techniki badawcze

Prezentowane dane pochodzą z dwóch tematycznie powiązanych lecz metodologicznie niezależnych projektów badawczych. Pierwszy z nich, to wspomniany powyżej sondaż opinii osób niewidomych i słabowidzących w wieku od 16 do 36 lat, zamieszkałych w Małopolsce, koncentrujący się wokół kwestii edukacji i zatrudnienia, w szczególności zaś wobec problemów edukacji komputerowej i związku tychże kwalifikacji z zatrudnieniem. Sondaż ten został zrealizowany w okresie wrzesień 2005 – luty 2006, na próbie losowej 501 osób, przez pracowników Instytutu Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia, będącego członkiem Partnerstwa, o jakim jest mowa powyżej. Pełny tekst raportu znajduje się w posiadaniu Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, będącej organizacją zarządzającą Partnerstwem na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych.

Drugim badaniem, którego wyniki wykorzystano w niniejszym opracowaniu, są zogniskowane wywiady grupowe przeprowadzone w grudniu 2005 r, w dwóch grupach niewidomych / słabowidzących studentów i niedawnych absolwentów uczelni wyższych. Tematyka tych wywiadów koncentrowała się przede wszystkim na problemach technicznych i organizacyjnych, na jakie natrafiają osoby z dys-

¹ Wg opracowania GUS pt „Szkoły wyższe i ich finanse w 2005 r.” w listopadzie 2005 w małopolskich uczelniach wyższych studiowało 115 studentów inwalidów wzroku (str.216). Porównując te dane z wynikami prezentowanego sondażu trzeba pamiętać, że naszymi respondentami były z założenia osoby zamieszkałe na terenie Małopolski i będące studentami wyższych uczelni (niekoniecznie na terenie Małopolski). Opracowanie GUS dotyczy osób studiujących na uczelniach w Małopolsce, bez względu na to w jakim województwie mieszkają na stałe.

funkcją wzroku, podejmujące studia wyższe. Wywiad grupowy jest techniką jakościową, której wynikiem jest materiał opisowy, bogaty w szczegóły, lecz nie nadający się do uogólnień statystycznych. W niniejszym opracowaniu materiał ten stanowi ilustrację wyników uzyskanych w sondażu ilościowym.

Zakres problematyki

Jak zaznaczono wyżej, niniejsze opracowanie prezentuje dane pochodzące z innego, szerszego opracowania. Fakt ten pociąga za sobą pewne ograniczenia – czytelnikowi nasuną się zapewne liczne pytania, na które być może nie znajdzie odpowiedzi w prezentowanych danych. Pierwotnym sondażem objętych było wiele różnych kategorii respondentów i co za tym idzie, liczba i rodzaj pytań jakie można było zadać poszczególnym subkategoriom rozmówców, były z konieczności ograniczone. Ograniczenia te częściowo wyrównują dane jakościowe z wywiadów zogniskowanych, tym niemniej dogłębne zbadanie problemów studiowania przez osoby z dysfunkcją wzroku, wymagałoby zaprojektowania i realizacji specjalnego badania, skoncentrowanego wyłącznie na tym problemie.

Główne kwestie tematyczne poruszone w niniejszym opracowaniu to:

- | Charakterystyka socjo-demograficzna studentów – skąd pochodzą, gdzie mieszkają, jakie szkoły średnie ukończyli;
- | Stopień inwalidztwa wzroku
- | Rodzaj ukończonej szkoły średniej i motywacje do podjęcia studiów
- | Rodzaje szkół wyższych, w których studiowali niewidomi studenci w roku akademickim 2005 / 2006
- | Problemy związane z egzaminem wstępnym
- | Problemy i utrudnienia w toku studiów
- | Edukacja komputerowa i posiadany sprzęt komputerowy
- | Plany po ukończeniu studiów

Reprezentatywność badania

Ponieważ zakładamy, że próba badawcza była wyczerpująca lub niemal wyczerpująca, to tym samym prezentowane wyniki są w pełni reprezentatywne dla badanej grupy tj. niewidomych/słabowidzących mieszkańców Małopolski, będących w roku 2005 / 2006 studentami uczelni wyższych. Powstaje naturalne pytanie, na ile wyniki te są reprezentatywne dla studentów z innych województw lub studiujących w innych latach. Wobec braku badań porównawczych, na pytanie to trudno odpowiedzieć jednoznacznie. Z pewnością charakterystyki takie jak cechy socjo-demograficzne, proporcje osób niewidomych / słabowidzących,

8 | Wstęp

a nawet struktura uczelni i kierunków mogą bardzo różnić się w poszczególnych latach i/lub województwach, w zależności od losowych cech osób podejmujących naukę w poszczególnych rocznikach. Nie ma natomiast podstaw aby sądzić, że niewidomi i słabowidzący studenci z Małopolski, napotykają w toku studiów na inne problemy niż studenci z innych województw. Wprawdzie niemal wszystkie osoby objęte badaniem studiuje na uczelniach krakowskich, toteż z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że w innych ośrodkach akademickich Polski, występują identyczne problemy i trudności.

Charakterystyka socjo-demograficzna

Jak pamiętamy, badaniem objęto osoby zamieszkałe na terenie województwa Małopolskiego, które w roku akademickim 2005/2006 były studentami uczelni wyższych. Struktura tej grupy według płci jest niemal równa dla kobiet i mężczyzn i wynosiła 52% mężczyzn i 48% kobiet.

Studenci z dysfunkcją wzroku pochodzą z różnych części Małopolski – 28% tej grupy mieszka na stałe na wsi, 41% w miastach innych niż Kraków oraz 31% w Krakowie. 65% studentów mieszka wraz z rodzicami, 26% w akademiku oraz 9% mieszka samodzielnie.

19% studentów ukończyło szkołę średnią dla uczniów niewidomych / niedowidzących, 81% szkołę średnią otwartą.

24% studentów objętych badaniem ocenia swoją sytuację finansową jako bardziej lub mniej złą, 53% jako przeciętną oraz 23% jako raczej dobrą.

Problemy inwalidztwa wzroku

– kryterium formalne i funkcjonalne

Poziom inwalidztwa wzroku badanej grupy określono w sondażu na dwa sposoby: pierwszy z nich to poziom inwalidztwa wzroku według formalnego orzeczenia Komisji ds. Inwalidztwa – znaczny, umiarkowany, lekki. Ponieważ podział ten nie dostarcza informacji o funkcjonalnym stanie narządu wzroku, w kwestionariuszu badawczym zawarto szereg wskaźników pozwalających na bardziej precyzyjne oszacowanie stopnia utraty wzroku przez respondentów. Wskaźniki te to samoocena poziomu widzenia, posługiwanie się białą laską, znajomość alfabetu brajla, sposób posługiwania się komputerem. Potraktowane łącznie, wskaźniki te pozwoliły wyodrębnić w grupie studentów osoby funkcjonalnie niewidome oraz osoby słabowidzące, bez względu na to, do jakiej grupy zostały formalnie zakwalifikowane przez komisję inwalidztwa.

Tabela 1 – Funkcjonalny stan narządu wzroku, a formalny poziom inwalidztwa

	W stopniu lekkim (dawniej III grupa)		W stopniu umiarkowanym (dawniej II)		W stopniu znacznym (dawniej I grupa)		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Jestem całkowicie niewidomy					2	10,5%	2	3,7%
Mam tylko poczucie światła					2	10,5%	2	3,7%
Wykorzystuję wzrok przy poruszaniu się po ulicy			2	5,9%	1	5,3%	3	5,6%
Mogę czytać książki / czasopisma przy pomocy urządzeń powiększających			15	44,1%	9	47,4%	24	44,4%
Mogę czytać książki / czasopisma bez pomocy dodatkowych urządzeń	1	100,0%	17	50,0%	5	26,3%	23	42,6%
Ogółem	1	100,0%	34	100,0%	19	100,0%	54	100,0%

I tak, na użytek tego opracowania, przez osobę niewidomą w sensie funkcjonalnym rozumie się osobę, która nie posługuje się czarnym drukiem i / lub porusza się przy pomocy białej laski. Osoby mogące czytać czarny druk, także przy pomocy urządzeń specjalistycznych, opisywane są jako słabowidzące.

Poniższa tabela przedstawia samoocenę funkcjonalnego stanu narządu wzroku w zróżnicowaniu według formalnego orzeczenia komisji ds. inwalidztwa.

35% ogółu studentów objętych badaniem, to osoby o „znacznym” stopniu inwalidztwa wzroku, 63% osoby o „umiarkowanym” stopniu inwalidztwa wzroku oraz 2% o „lekkim” stopniu inwalidztwa wzroku.

Można jednak zauważyć, że wśród studentów, których stopień inwalidztwa wzroku formalnie określono jako „znacznym”, znajdują się zarówno osoby, które są całkowicie niewidome lub mają co najwyżej poczucie światła, jak i osoby, które deklarują, że mogą czytać bez żadnych urządzeń wspomagających! Fakt powyższy ma poważne konsekwencje analityczne. Badanie jakościowe wykazało, że sytuacja studentów funkcjonalnie niewidomych (to znaczy, nie posługujących się czarnym drukiem i/lub poruszających się przy pomocy białej laski) jest zdecydowanie odmienna, niż studentów słabowidzących. Aby możliwe było uchwycenie tej odmienności na poziomie badania ilościowego, nie możemy posługiwać się zróżnicowaniami wg formalnego orzecznictwa, gdyż zacierają one faktyczne różnice pomiędzy niewidomymi i słabowidzącymi.

Kilka poniższych tabel prezentuje kolejno: znajomość alfabetu brajla, posługiwanie się białą laską oraz samoocenę trudności w poruszaniu się – traktowane jako wskaźniki stanu funkcjonalnego narządu wzroku.

Tabela 2 – Znajomość alfabetu brajla

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Znam biegle	9	90,0%			9	16,7%
Znam słabo	1	10,0%	7	15,9%	8	14,8%
Nie znam			37	84,1%	37	68,5%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

Biegłą znajomość alfabetu brajla deklaruje 17% ogółu studentów, dalszych 15% zna alfabet brajla słabo, w ogóle nie zna alfabetu brajla 68% studentów szkół wyższych. W grupie studentów funkcjonalnie niewidomych 100% zna alfabet brajla, w tym 90% biegle.

Wśród studentów, którzy ukończyli szkołę średnią dla niewidomych, wszyscy znają alfabet brajla biegle lub słabo. W grupie studentów, którzy ukończyli szkoły średnie otwarte, 82% w ogóle nie zna alfabetu brajla, 9% zna ten alfabet biegle oraz 9% słabo.

12 | Problemy inwalidztwa wzroku – kryterium formalne i funkcjonalne

Tabela 3 – Używanie białej laski

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Nie, nie używam	4	40,0%	44	100,0%	48	88,9%
Tak, używam	6	60,0%			6	11,1%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

Białej laski do poruszania się używa 11% ogółu studentów szkół wyższych objętych badaniem. W grupie osób o formalnym poziomie inwalidztwa określonym jako „znaczny” białej laski używa 32%, 68% tej kategorii nie używa białej laski do poruszania się. Fakt ten potwierdza opisaną wyżej nieprzydatność kryterium „znaczny” stopień inwalidztwa wzroku, do celów praktyczno – analitycznych. W grupie osób, których zaliczyliśmy do funkcjonalnie niewidomych – 60% porusza się przy pomocy białej laski.

Tabela 4 – Samoocena trudności w poruszaniu się

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Tak, bardzo duże trudności	3	30,0%	1	2,3%	4	7,4%
Tak, umiarkowane trudności	6	60,0%	16	36,4%	22	40,7%
W ogóle nie mam trudności w poruszaniu się	1	10,0%	27	61,4%	28	51,9%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

Duże trudności w poruszaniu się w nieznanym terenie deklaruje 7% ogółu studentów objętych badaniem, jednakże w grupie funkcjonalnie niewidomych odsetek ten wzrasta do 30%. 61% w grupie słabowidzących w ogóle nie ma jakichkolwiek problemów z poruszaniem się.

Tabela 5 – Ocena samodzielności życiowej

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
W pełni samodzielną	3	30,0%	32	72,7%	35	64,8%
Raczej samodzielną	6	60,0%	12	27,3%	18	33,3%
Raczej niesamodzielną	1	10,0%			1	1,9%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

Za osoby w pełni samodzielne życiowo uważa się 65% ogółu studentów szkół wyższych objętych badaniem. Za „raczej samodzielnych” uważa się 33% studentów oraz 2% uważa się za osobę „raczej niesamodzielną”.

Za w pełni samodzielnych uważa się 30% osób funkcjonalnie niewidomych, podczas gdy dla słabowidzących odsetek ten wynosi 73%.

Rodzaj ukończonej szkoły średniej i motywacje do kontynuacji nauki

Poniższa tabela przedstawia strukturę badanej grupy studentów, według rodzaju ukończonej szkoły średniej i stopnia funkcjonalnego inwalidztwa wzroku.

Tabela 6 – Rodzaj ukończonej szkoły średniej

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Szkoła średnia dla uczniów niewidomych / słabowidzących	5	50,0%	5	11,4%	10	18,5%
Szkoła średnia otwarta dla wszystkich kategorii uczniów	5	50,0%	39	88,6%	44	81,5%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

18% wszystkich studentów objętych badaniem to absolwenci Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego mieszczącego się przy ul. Tynieckiej 7 w Krakowie (szkoły dla niewidomych i słabowidzących), a 82% to absolwenci z otwartych szkół średnich.

W grupie osób funkcjonalnie niewidomych, proporcje absolwentów szkoły dla niewidomych i absolwentów szkół otwartych są równe – po 50%. W grupie słabowidzących około 90% stanowią osoby, które ukończyły otwarte szkoły średnie. Według deklaracji samych zainteresowanych, głównym czynnikiem motywującym do kontynuacji studiów po szkole średniej, była ich własna decyzja. Taką opinię wyraża niemal 90% absolwentów zarówno szkoły dla niewidomych, jak i szkół otwartych, bez względu na to, czy są to osoby funkcjonalnie niewidome czy słabowidzące. Odsetki nie sumują się do 100, respondenci mogli wybrać więcej, niż jedną odpowiedź.

Inne czynniki miały w opinii respondentów niewielki wpływ na decyzje o kontynuacji nauki. Na namowę rodziców / rodzeństwa wskazuje 19% ogółu, na namowę kolegów 6% ogółu.

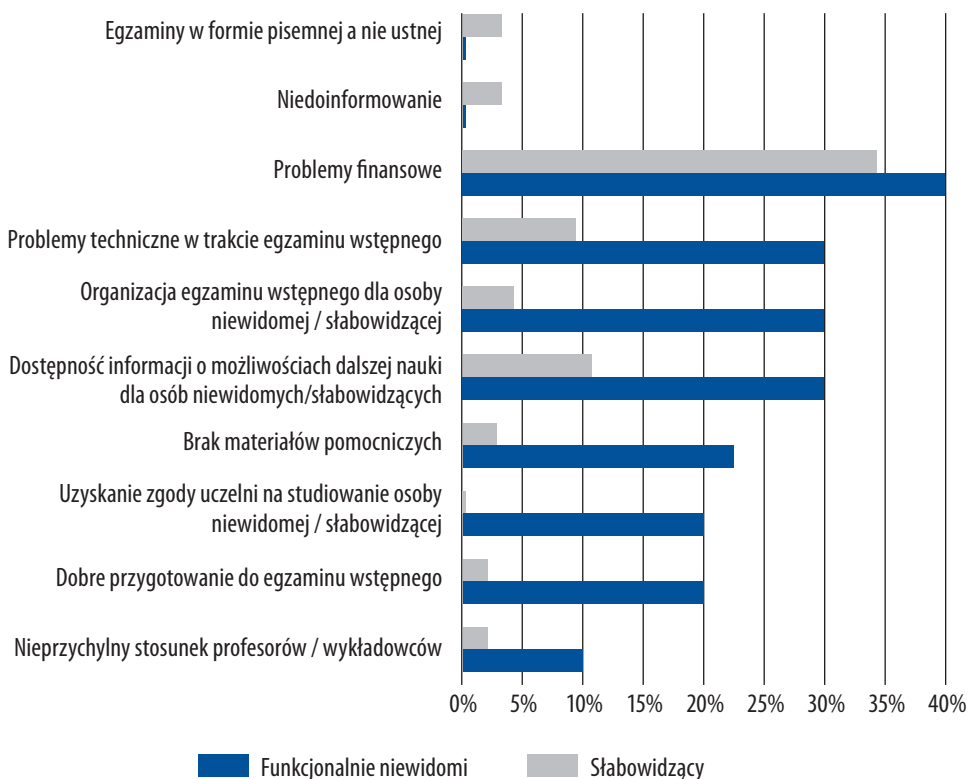
Respondentów poproszono o wskazanie głównych przeszkód z jakimi się zetknęli, decydując się na podjęcie studiów po maturze.

Tabela 7 – Decyzja o kontynuacji nauki po maturze

	Szkoła dla niewidomych / słabowidzących		Szkoła średnia otwarta dla wszystkich kategorii		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
To była moja własna decyzja	9	90,0%	37	84,1%	46	85,2%
Zachęcili mnie rodzice / rodzeństwo	2	20,0%	8	18,2%	10	18,5%
Zachęcili mnie koledzy / znajomi	1	10,0%	2	4,5%	3	5,6%
Inne możliwości			2	4,5%	2	3,7%

Poniższy wykres przedstawia zestawienie problemów określonych przez respondentów jako „bardzo duży” lub „raczej duży” problem, porównawczo dla osób funkcjonalnie niewidomych i słabowidzących.

Wykres 1 – Problemy w podjęciu studiów po maturze („bardzo duży” + „raczej duży”)

16 | Rodzaj ukończonej szkoły średniej i motywacje do kontynuacji nauki

Z wyjątkiem problemów finansowych – równie dotkliwych dla osób funkcjonalnie niewidomych, jak i słabowidzących – wszystkie pozostałe przeszkody są silniej odczuwane przez studentów niewidomych, niż słabowidzących. Do relatywnie częściej wskazywanych problemów w grupie funkcjonalnie niewidomych należą: dostępność informacji o możliwościach dalszej nauki, organizacja egzaminu wstępnego oraz problemy techniczne w trakcie egzaminu wstępnego, stanowiące duży problem dla ok. 1/3 studentów tej kategorii.

W grupie słabowidzących relatywnie częściej wskazywano: dostępność informacji o możliwościach dalszej nauki (11%), problemy techniczne w trakcie egzaminu wstępnego (9%) oraz organizacja egzaminu wstępnego (5%).

Rodzaje szkół wyższych, w których studiowali niewidomi studenci w roku akademickim 2005 / 2006

Poniższa tabela przedstawia wykaz szkół wyższych, w których studiują niewidomi studenci objęci badaniem. W tabeli uwzględniono zróżnicowanie na studentów funkcjonalnie niewidomych i słabowidzących, według kryterium opisanego w poprzednim rozdziale.

Tabela 8 – Wyższe uczelnie, w których studiują niewidomi i słabowidzący studenci – według funkcjonalnego stopnia inwalidztwa

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Akademia Pedagogiczna w Krakowie	1	10,0%	10	23,8%	11	21,2%
Uniwersytet Jagielloński	3	30,0%	5	11,9%	8	15,4%
Akademia Górniczo Hutnicza w Krakowie	1	10,0%	11	26,2%	12	23,1%
Papieska Akademia Teologiczna			1	2,4%	1	1,9%
Akademia Ekonomiczna w Krakowie			4	9,5%	4	7,7%
Akademia Podlaska			1	2,4%	1	1,9%
SGGW w Warszawie			1	2,4%	1	1,9%
Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie	2	20,0%	1	2,4%	3	5,8%
Akademia Muzyczna w Krakowie	1	10,0%			1	1,9%
Krakowska Szkoła Wyższa			2	4,8%	2	3,8%
Wyższa Szkoła Zawodowa	1	10,0%	4	9,5%	5	9,6%
Wyższa Szkoła Filozofii i Pedagogiki	1	10,0%			1	1,9%
Akademia Świętokrzyska			1	2,4%	1	1,9%
Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkiewicza w Płocku			1	2,4%	1	1,9%
Ogółem	10	100,0%	42	100,0%	52	100,0%

18 | Rodzaje szkół wyższych, w których studiowali niewidomi studenci ...

Tylko cztery osoby z badanej grupy studiuje na uczelniach zlokalizowanych poza obszarem Małopolski. Wszyscy pozostali studiuje na uczelniach krakowskich.

Tabela 9 – Kierunki, które studiuje niewidomi i słabowidzący studenci – według funkcjonalnego stopnia inwalidztwa

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Pedagogika Opiekuńczo-Wychowawcza	2	20,0%	3	7,1%	5	9,6%
Politologia			4	9,5%	4	7,7%
Informatyka			4	9,5%	4	7,7%
Kulturoznawstwo	2	20,0%	2	4,8%	4	7,7%
Socjologia	2	20,0%	2	4,8%	4	7,7%
Inżynieria Mechaniczna			3	7,1%	3	5,8%
Finanse i Bankowość			3	7,1%	3	5,8%
Zarządzanie i Marketing			3	7,1%	3	5,8%
Administracja			3	7,1%	3	5,8%
Praca socjalna			2	4,8%	2	3,8%
Filologia Polska			2	4,8%	2	3,8%
Elektronika			2	4,8%	2	3,8%
Historia	1	10,0%	1	2,4%	2	3,8%
Pedagogika Opiekuńczo-Resocjalizacyjna			1	2,4%	1	1,9%
Geografia			1	2,4%	1	1,9%
Teologia			1	2,4%	1	1,9%
Biologia			1	2,4%	1	1,9%
Pedagogika Ogólna i Specjalistyczna			1	2,4%	1	1,9%
Elektrotechnika			1	2,4%	1	1,9%
Inżynieria Środowiska			1	2,4%	1	1,9%
Archeologia			1	2,4%	1	1,9%
Filologia Ukraińska	1	10,0%			1	1,9%
Muzykoterapia	1	10,0%			1	1,9%
Marketing i Reklama	1	10,0%			1	1,9%
Ogółem	10	100,0%	42	100,0%	52	100,0%

Studenci funkcjonalnie niewidomi studiują najczęściej w Uniwersytecie Jagiellońskim, Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości. Studenci słabowidzący najczęściej studiują na Akademii Górniczo-Hutniczej (26%), Akademii Pedagogicznej (24%) oraz Uniwersytecie Jagiellońskim 12%.

Kierunki najczęściej wybierane przez osoby funkcjonalnie niewidome to kulturoznawstwo, socjologia i pedagogika opiekuńcza. Studenci słabowidzący studiują różnorodne kierunki, od humanistycznych po czysto techniczne, jak inżynieria mechaniczna czy elektronika na Akademii Górniczo-Hutniczej. Znaczący odsetek stanowią też studenci informatyki i politologii.

Problemy związane z egzaminem wstępnym

Jak pamiętamy około 1/3 studentów funkcjonalnie niewidomych zgłasza problemy z organizacją egzaminu wstępnego i / lub znaczne problemy techniczne w trakcie egzaminu. Poniższa tabela przedstawia formy egzaminów wstępnych, które zdawali studenci objęci badaniem.

Tabela 10 – Organizacja egzaminu wstępnego

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Zdawałem egzamin w normalnym trybie, razem z osobami widzącymi	3	30,0%	26	59,1%	29	53,7%
Zostałem przyjęty bez egzaminu	3	30,0%	7	15,9%	10	18,5%
Zdawałem egzamin wyłącznie ustnie	2	20,0%	5	11,4%	7	13,0%
Przeszedłem rozmowę kwalifikacyjną	2	20,0%	3	6,8%	5	9,3%
Egzamin odbywał się w obecności lektora	1	10,0%	1	2,3%	2	3,7%
Miałem wydłużony czas egzaminu i / lub powiększoną czcionkę			1	2,3%	1	1,9%
Konkurs świadectw			1	2,3%	1	1,9%

Relatywnie najczęściej niewidomi / słabowidzący studenci zdawali egzamin w takiej samej formie, jak wszyscy inni kandydaci (54%) lub też byli w ogóle zwolnieni z egzaminu (18%). Przypadki organizowania egzaminu w specjalnej formie np. z pomocą lektora lub przy pomocy materiałów o powiększonym druku, były sporadyczne – egzamin taki zdawały tylko 3 osoby. Żaden ze studentów objętych badaniem nie miał na egzaminie wstępnym możliwości dostępu do komputera umożliwiającego pracę osobie niewidomej.

Przytoczone wyżej odsetki nie uwidaczniają faktycznej skali problemu, jakim jest egzamin wstępny na wyższą uczelnię dla osoby z dysfunkcją wzroku, przede wszystkim dla osoby nie mogącej posługiwać się zwykłym drukiem. Szersze światło

na tę kwestię rzucają wypowiedzi uczestników dyskusji grupowej (tekst kursywą zawiera oryginalne wypowiedzi niewidomych studentów, uczestników dyskusji).

Doświadczenia negatywne

„Dziekan powiedział mi ‘Albo Pani napisze egzamin jak wszyscy, albo zabierze Pani dokumenty’. Nie wyrażono mi zgody na egzamin ustny, więc zabrałam dokumenty.”

„To było dwa miesiące walki o to, czy zgodzą się na przeprowadzenie egzaminów ustnych. Skierowano mnie do kuratorium, to była naprawdę gigantyczna walka, po prostu przetrucano piłeczkę między uczelnią, a kuratorium.”

„Zaproponowano mi status wolnego słuchacza ‘Bo przecież i tak nigdzie Pani pracy nie dostanie, a czy Pani wie ile kosztuje wykształcenie nauczyciela(. . .)?’.”

„Szukałam uczelni, gdzie egzamin standardowo był w postaci ustnej.”

„To zależy tak naprawdę od tego, jaką kto ma wadę wzroku. Założę się, że gdybym przyszła na uczelnię będąc osobą niewidomą, to na pedagogikę nie miałabym w ogóle po co przychodzić, bo te kierunki, które proponuje (. . .), nie są dla osób niewidomych. . . Kadra sobie nie wyobraża, jakby miało wyglądać to studiowanie w sensie praktycznym, prowadzenie zajęć w różnego rodzaju ośrodkach, z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi z ogromnymi problemami.”

„Myślę, że tylko dlatego, że jestem osobą słabowidzącą, w miarę sobie dobrze radzę czytając i pisząc, to zetknięcie z uczelnią, egzamin wypadły dość miło. Gdybym całkowicie nie widziała, to oczywiście ten kierunek by odpadał.” (pedagogika)

„Rozmawiałem z dziekanem o moich szansach na jego kierunku (inżynieria). Dziekan porozmawiał z kimś przez telefon i powiedział wprost, że oni mnie tutaj nie widzą.”

„Byłam zażenowana tekstami i uwagami, jakie usłyszałam od pracowników uczelni. Jestem na egzaminie i słyszę jak pani doktor krzyczy ‘wózki piszą tutaj’, dla mnie to żenujące.”

„Mój egzamin cudem udało się w końcu przeprowadzić w formie ustnej (filologia). Bardzo dużą pomoc uzyskałam od pani dydaktyk, która przyjechała z Niemiec. Właściwie, gdyby nie ona, to by mi się nie udało. Będąc kierownikiem katedry podjęła arbitralną decyzję, że ten egzamin ma być tak przeprowadzony. To była jej personalna decyzja.”

„Egzamin był horrorem, nie zapomnę go do końca życia, ponieważ zdawałam ustnie coś, co ludzie zdawali pisemnie. Rozwiązywałam test z lukami, pani mi wystukiwała, ja miałam sobie policzyć ile literek mam wpisać.”

Doświadczenia pozytywne

„W momencie składania papierów mówiłam, że jestem osobą słabowidzącą, nie spotkałam się z jakąś blokadą, że musi pani iść do dziekana, rektora itp. pozwolono mi na przedłużony czas trwania egzaminu, nawet pytano czy chcę powiększony druk.”

„Poszłam złożyć papiery, stanęłam w długiej kolejce i gdy dałam orzeczenie, to właściwie od nich wypłynęła propozycja, czy potrzebuję jakiegoś specjalnego egzaminu.”

„Rodzice dowiedzieli się, że w Instytucie Informatyki jest niewidomy pracownik zajmujący się techniczną stroną studiowania osób niepełnosprawnych. Nawiązałem z nim kontakt i on już się zajął egzaminem wstępnym. Egzamin dla wszystkich był pisemny z matematyki oraz test z matematyki w drugim dniu. Do obydwu tych egzaminów miałem osobną komisję, zadania miałem przeczytane na dyktafon, przez czas pisania egzaminu miałem się zastanawiać, jak rozwiązać te zadania, czas rozwiązywania miałem skrócony, i w tej ostatniej godzinie miałem zreferować jak rozwiązałem zadanie. Natomiast w tym drugim dniu, test, to miałem te pytania czytane tak 'on-line', pytanie – odpowiedź, pytanie – odpowiedź. Tutaj z kolei miałem wydłużony czas, ze względu na to, że pytania były czytane.”

„Egzaminy były w porządku (lingwistyka) dostałam wszystkie materiały w brajlu i miałam przedłużony czas.”

„Miałam egzamin w formie alternatywnej, ale to był ten sam test, który rozwiązywali koledzy widzący. Miałam asystenta, który zaznaczał moje odpowiedzi.”

Doświadczenia własne dyskutantów odnośnie egzaminu wstępnego na uczelnie wyższą są bardzo zróżnicowane. Pierwszy z ujawniających się podziałów dotyczy różnic pomiędzy osobami słabowidzącymi i zupełnie niewidomymi. Doświadczenia osób słabowidzących są na ogół znacznie lepsze, niż osób zupełnie niewidomych. Dotyczy to zarówno stosunku władz uczelni, jak i zgody lub nie na egzamin alternatywny oraz formy tego egzaminu.

Drugi z dających się zauważyć podziałów dotyczy uczelni publicznych i uczelni prywatnych. Doświadczenia rozmówców w relacjach z władzami uczelni prywatnych są zdecydowanie lepsze, niż analogiczne doświadczenia w stosunkach z uczelniami publicznymi. Trzeci wniosek ogólny to obserwacja, że osoby całkowicie niewidome zetknęły się z przyjazną postawą władz uczelni oraz mogły zdawać egzamin w formie rzeczywiście dopasowanej do ich możliwości, wyłącznie na tych uczelniach publicznych, gdzie już uprzednio istniała jednostka organizacyjna, specjalizująca się w obsłudze studentów niewidomych.

Dla większości uczestników dyskusji, zarówno kontakt z uczelnią zmierzający do uzyskania zgody na studiowanie osoby z dysfunkcją wzroku, jak i procedura alternatywnego egzaminu wstępnego, były doświadczeniem bardzo przykrym, często traumatycznym lub poniżającym. Skala opisywanych trudności w pokonaniu bariery niechęci ze strony uczelni była tak duża, że tylko osoby o wyjątkowych predyspozycjach osobowościowych mogły je pokonać. Istniejące roz-

wiązania prawne (prawo do egzaminu w druku powiększonym plus przedłużony czas) są całkowicie nieadekwatne w przypadku osób niewidomych. W praktyce decyzja o tym, czy zezwolić czy też nie, takiej osobie na studiowanie danego kierunku, jest całkowicie arbitralną decyzją kierownictwa danego instytutu. Jeśli na danym kierunku studiowała już z sukcesem w przeszłości osoba / osoby niewidome, sytuacja jest z reguły zdecydowanie lepsza. Jeśli jest to pierwszy kontakt kadry danego kierunku ze studentem niewidomym, opór jest zwykle bardzo silny, zmierzający do uniemożliwienia takiej osobie podjęcia studiów. Uczestnicy dyskusji przytoczyli kilka przykładów pozytywnych, przyjaznej postawy władz uczelni oraz dobrze zorganizowanego egzaminu alternatywnego dla osoby niewidomej.

Przykłady te obejmują następujące sytuacje:

- I Egzamin wstępny na Uniwersytet Warszawski przeprowadzony w oparciu o materiały brajlowskie przygotowane z inicjatywy uczelni, po okazaniu orzeczenia o niepełnosprawności. Niewątpliwie organizacja egzaminu w tej formie była możliwa dzięki istnieniu na Uniwersytecie Warszawskim Centrum dla Niewidomych i Niedowidzących (CNIN).
- I Egzamin osoby całkowicie niewidomej na Informatykę Uniwersytetu Jagiellońskiego zorganizowany w postaci ustnej. Zgoda na studiowanie oraz alternatywna forma egzaminu były możliwe dzięki kontaktom z niewidomym pracownikiem Instytutu Informatyki, zawodowo zajmującym się udostępnianiem materiałów studentom niewidomym.
- I Trzeci przykład pozytywny to arbitralna decyzja przyjęcia osoby niewidomej na studia filologiczne, podjęta przez Kierownika Katedry, obcokrajowca, dla którego fakt studiowania osoby niewidomej języków obcych nie był niczym nadzwyczajnym.
- I Egzamin na niektóre uczelnie prywatne często sprowadzające się, podobnie jak w przypadku studentów pełnosprawnych, wyłącznie do rozmowy kwalifikacyjnej.

Problemy i utrudnienia w toku studiów

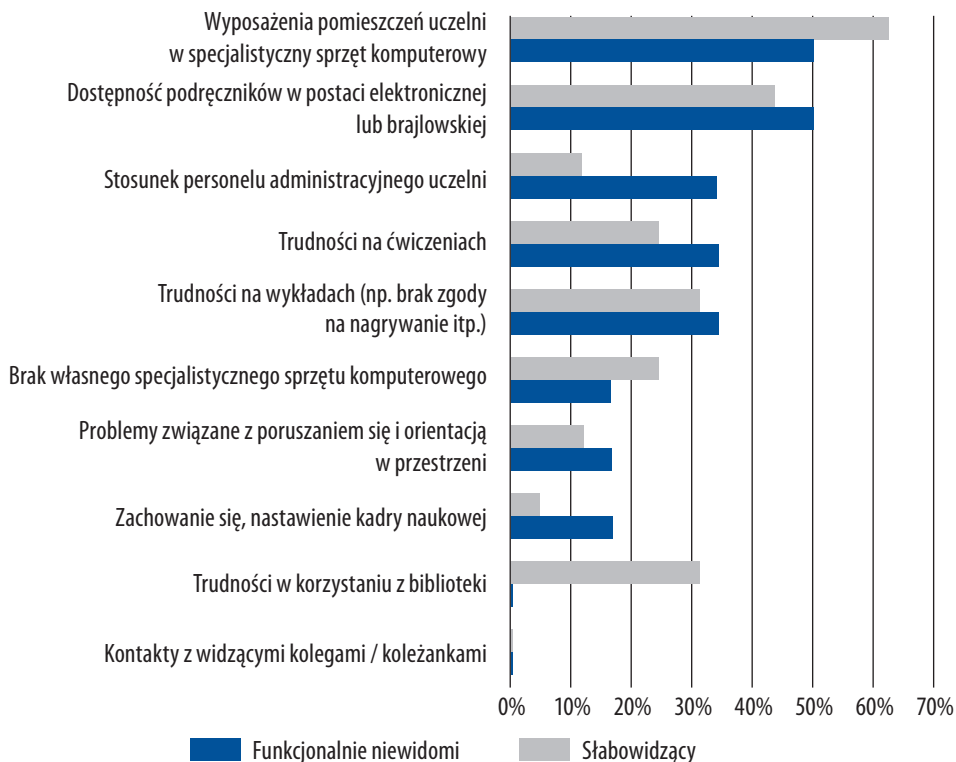
Badanych studentów poproszono o ocenę, czy natrafiają na jakieś trudności w toku studiów, wynikające z faktu bycia inwalidą wzroku.

Tabela 11 – Czy napotyka na trudności w studiowaniu, związane z byciem niewidomym / słabowidzącym

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Tak	6	60,0%	16	36,4%	22	40,7%
Nie	4	40,0%	28	63,6%	32	59,3%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

60% studentów funkcjonalnie niewidomych deklaruje, że napotyka na trudności w studiowaniu, wynikające z bycia osobą niewidomą, w grupie studentów słabowidzących odsetek ten wynosi 36%.

Wykres 2 – Problemy w toku studiów („bardzo duży” + „raczej duży”)

Powyższy wykres przedstawia odsetki wskazań dla kwestii uznanych za „bardzo duży” lub „raczej duży” problem, porównawczo dla studentów niewidomych i słabowidzących.

Najpoważniejsze problemy w toku studiów, na jakie wskazują studenci niewidomi / słabowidzący, bez względu na stopień dysfunkcji wzroku to: wyposażenie pomieszczeń uczelni w specjalistyczny sprzęt komputerowy dla niewidomych / słabowidzących (59% ogółu), dostępność podręczników w postaci elektronicznej lub brajlowskiej (45% ogółu), trudności na wykładach (np. brak zgody na nagrywanie, wykładowca tylko pisze, a nie mówi itp.) – (32% ogółu) oraz trudności na ćwiczeniach (27% ogółu).

Wyniki badania ilościowego znalazły też potwierdzenia w trakcie dyskusji grupowych.

Pierwsze dni na uczelni

Wrażenia studentów z pierwszych dni na uczelni wyraźnie odzwierciedlają fakt, że zdecydowana większość uczelni jest nieprzygotowana organizacyjnie na pojawienie się w ich murach studentów z poważną dysfunkcją wzroku.

Względnie pozytywne wrażenia z pierwszych kontaktów z uczelnią wynieśli jedynie studenci kierunków mało licznych, gdzie niewielka liczba studentów, niewielka liczba pomieszczeń oraz koncentracja na niewielkiej przestrzeni, minimalizowały problemy w poruszaniu się. Studenci dużych uczelni studiujący kierunki o dużej liczbie studentów, czuli się całkowicie zagubieni, chaos organizacyjny panujący szczególnie w pierwszych tygodniach roku akademickiego na tych uczelniach, jest dobrze znany pełnosprawnym studentom, dla studentów niewidomych jest to zmora powodująca błędzenie, poszukiwanie właściwej sali, spóźnienia itp. Mimo posiadania witryn internetowych, na uczelniach tych nie ma zwyczaju umieszczania bieżących informacji na elektronicznej tablicy ogłoszeń. Komunikaty wywieszane są na kartkach, drobnym drukiem, w gablocie na źle oświetlonym korytarzu.

Tylko jeden niewidomy uczestnik dyskusji otrzymał na pierwsze dwa tygodnie asystenta, celem opanowania orientacji przestrzennej w budynkach uczelni. Była to jedna z krakowskich uczelni prywatnych. Pozostali byli zdani wyłącznie na pomoc kolegów, których w pierwszych dniach studiów jeszcze nie znali, lub na pomoc rodziców. W niektórych przypadkach studenci wywodzący się z SOSW przy ul. Tynieckiej w Krakowie, otrzymali też pomoc w orientacji przestrzennej ze strony pracowników swojej byłej szkoły.

„Totalna dezinformacja, kartki gdzieś wiszą, nikt nic nie wie. Miało być spotkanie, gdzieś je przeniesiono, nikt nie wiedział gdzie jest ta aula, bo są 3 aule. Panią opiekun roku widziałam raz w ciągu trzech lat, nawet nie wiedziałam, że istnieje ktoś taki, jak pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych.”

„Rodzice pokazali mi drogę z akademika do instytutu.”

„Mogłem przyjść, czekać pod salą, nikt nie powiedział cześć, więc ja nawet nie wiedziałem czy to są ludzie z mojej grupy, czy ci co wyszli z poprzednich zajęć. Musiałem sam sobie znaleźć jakiś kolegów, którzy będą mi pomagać.”

„Pierwszy rok był straszny – nikt nie wierzył, że mi się uda.”

„Na mojej uczelni dostanie się do dziekana to jest miesiąc czekania.”

„Dezinformacja, dezorganizacja, w połowie zajęć przychodziłem, bo nie mogłem trafić. Jediną pomoc otrzymałem ze strony studentów, pracownicy byli zaskoczeni, że ja w ogóle istnieję.”

„Na uczelni prywatnej miałem przez pierwsze 2 tygodnie przydzieloną osobę do poruszania się po budynku, w dziekanacie pomagano mi przy wszystkim np. przy wypełnianiu formularzy, dostęp do dziekana bezproblemowy.”

Biblioteka i problemy z czytaniem

Jednym z głównych utrudnień w toku studiów dla osób z dysfunkcją wzroku jest korzystanie z biblioteki. W toku dyskusji, respondenci zwrócili uwagę na następujące kwestie:

- I Problem dostępności literatury. Problem ten stanowi duże utrudnienie zarówno dla studentów pełnosprawnych, jak i tym bardziej niepełnosprawnych. Jeśli w bibliotece instytutowej znajduje się jeden lub dwa egzemplarze książki czytanej właśnie na ćwiczeniach, a na roku znajduje się 60 osób, to dotarcie do oryginalnego tekstu jest bardzo utrudnione. Biblioteka dysponuje wprawdzie czasem dodatkowymi kopiami kserograficznymi, kopie takie, ze względów technicznych, nie nadają się jednak do zeskanowania i opracowania w postaci elektronicznej.
- I Znaczna część materiałów bibliotecznych jest traktowana jako „archiwalne” i co za tym idzie, udostępniana wyłącznie na miejscu w czytelni. Niemożność wyniesienia książki lub czasopisma poza bibliotekę w praktyce uniemożliwia studentom niewidomym / słabowidzącym zeskanowanie tekstu i przeczytanie go w postaci elektronicznej.
- I Większość bibliotek lokalnych, instytutowych, nie posiada katalogów elektronicznych. Katalogi mają postać tradycyjnych fiszek uniemożliwiających ich czytanie przy pomocy urządzeń optycznych. W praktyce, z tak zorganizowanej biblioteki student z dysfunkcją wzroku, może korzystać jedynie przy pomocy osoby trzeciej.
- I Duże biblioteki uczelniane posiadają wprawdzie katalogi dostępne „online”, lecz często nie są to katalogi kompletne, obejmują jedynie zbiory z okresu ostatnich kilku lat.
- I Jednocześnie ogromne zbiurokratyzowanie i komplikacja przestrzenna.

„W bibliotece jesteśmy zdani wyłącznie na czyjaś pomoc.”

„On-line dostępne są tylko biblioteki główne, a nie instytutowe, gdzie znajduje się większość zbiorów.”

„Katalog w bibliotece jest tak skonstruowany, że posługując się lupą nie można tego odczytać, gdyby był w postaci stronicowej można by czytać z lupą bez problemu.”

„Matematyki nie da się zeskanować, to musi ktoś przeczytać.”

Postawa profesorów

Podobnie jak w przypadku zgody na podjęcie studiów, doświadczenia rozmówców w kontaktach z kadrą naukową uczelni są silnie zróżnicowane. Wszyscy dyskutanci podkreślają, że postawa pracowników naukowych zależy wyłącznie od ich cech osobowych i nie jest regulowana rozwiązaniami prawnymi, które gwarantowałyby jakieś jasno określone prawa dla osób studiujących z dysfunkcją wzroku. I tak, w zależności od uczelni i dobrej woli profesora, treść wykładu może być całkowicie dostępna zarówno studentom niewidomym jak i widzącym w postaci elektronicznej, często jeszcze przed wykładem (uczelnia prywatna). Treść ta może być udostępniana przez profesora wyłącznie osobie niewidomej, częściej jednak w ogóle nie jest dostępna w postaci elektronicznej. Wielu wykładowców posługuje się w trakcie wykładu materiałami wyświetlanymi z folii. Folie te są czasem udostępniane wszystkim chętnym, czasem tylko niewidomym, najczęściej zaś nikomu. W przypadku wykładów z przedmiotów ścisłych, podczas których wykładowca pisze dużo na tablicy, prośby studentów niewidomych lub słabowidzących o to, aby pracownik odczytywał to, co pisze, na ogół nie przynoszą rezultatu, lub rezultaty są połowiczne – profesor czyta jedynie część zapisu na tablicy, co w praktyce uniemożliwia samodzielne robienie notatek. Skrajnym lecz nie odosobnionym przypadkiem jest postawa profesorów całkowicie zakazujących rejestrowania swoich wykładów w jakiegokolwiek postaci elektronicznej.

„Od paru lat śmieję się, że tak jak każdy pracownik dydaktyczny ma obowiązkowe szkolenie BHP w momencie zatrudniania na uczelnię, to tak samo powinien mieć obowiązkowe szkolenie z dydaktyki pracy z osobą niepełnosprawną.”

„Na wykłady z matematyki to chodziłem tylko po to, aby się dowiedzieć, jakie twierdzenia były dowodzone i jakie definicje, a sama nauka – to koledzy nagrywali mi na dyktafon i z tego się uczyłem.” „Właściwie to całe studia przesiadałem tylko tak, aby tą obecność zaliczyć, a wszystko mi koledzy nagrywali.” (Chodzi o nagrywanie notatek z wykładów z zapisem matematycznym, który profesor pisał na tablicy, ale nie odczytywał.)

„Nawet jeśli materiały były dostępne w postaci elektronicznej, to był to format pdf niedostępny dla niewidomych.”

„Podejście zależy od człowieka, jak się trafi.”

„Wielu profesorów ma podejście, że jeśli coś jest trudniejsze, to lepiej żeby niewidomy tego nie robił – to jest obniżanie poprzeczki.”

„Jeżeli osoba niewidoma zrobi na uczelni zły obraz, to jest katastrofa dla wszystkich następnych.”

„Studiuję w szkole prywatnej, gdzie nie ma żadnego problemu z książkami, bo dostaję w formie elektronicznej, a wykłady przez Internet.”

„Od zeszłego roku na Uniwersytecie Jagiellońskim są osobne lektoraty z języka angielskiego dla osób niewidzących.”

Postawa kolegów

Doświadczenia niewidomych studentów, raportowane w trakcie dyskusji, pozwalają sformułować tezę, że sukces w studiach, w szczególności dla osoby niewidomej, jest możliwy wyłącznie pod warunkiem dobrych stosunków koleżeńskich. Wobec niemal całkowitego braku pomocy organizacyjnej dla studentów niewidomych / słabowidzących, jedynym źródłem takiej pomocy stają się koledzy. To oni pomagają pokonać problemy orientacji przestrzennej, koledzy są źródłem informacji wywieszanej wyłącznie w postaci drukowanej na tablicy informacyjnej, tylko koledzy potrafią przeczytać notatki z wykładów, gdy ma ona postać zapisu matematycznego. Koledzy pomagają też zdobyć egzemplarz trudno dostępnej książki. Znaczenie dobrych relacji interpersonalnych jest więc kluczowe, szczególnie w sytuacji braku pomocy zinstytucjonalizowanej. Wszyscy uczestnicy dyskusji to osoby dobrze funkcjonujące w środowisku koleżeńskim.

W aspekcie relacji koleżeńskich, w toku dyskusji kilkakrotnie pojawiła się kwestia niezwykle ważnej roli kontaktów z innymi studentami niewidomymi, słabowidzącymi. Kontakty takie mogą mieć kluczowe znaczenie w momencie podejmowania decyzji o kontynuacji nauki oraz decyzji o wyborze uczelni oraz kierunku studiów. Rozmówcy podkreślali też, że najcenniejsze informacje praktyczne dotyczące toku studiów otrzymali właśnie od kolegów ze starszych lat, również niewidomych lub słabowidzących. Zgłoszono postulat powołania stowarzyszenia niepełnosprawnych studentów, którego zasadniczym celem byłaby wymiana informacji, a nie tworzenie getta. Powołanie takiego stowarzyszenia zostało zdaniem rozmówców uniemożliwione przez przeciwnego tej idei Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych na jednej z uczelni.

„W pewnym sensie dużo zależy od nas. Jeżeli my jesteśmy otwarci, jeżeli umiemy się zintegrować z grupą, to naprawdę nie ma problemu.”

„Powinno istnieć stowarzyszenie studentów niepełnosprawnych”.

„Pomoc kolegów polegała głównie na znalezieniu książki w bibliotece, skanowałam i przygotowywałam się sama.”

Opinie o Pełnomocniku Rektora do Spraw Osób Niepełnosprawnych

53% ogółu studentów objętych badaniem twierdzi, że ich uczelnia posiada pełnomocnika rektora ds. osób niepełnosprawnych, 21% deklaruje brak pełnomocnika oraz 26% nie wie, czy uczelnia posiada pełnomocnika, czy też nie.

Tych studentów, którzy wiedzą o istnieniu pełnomocnika na ich uczelni poproszono o ocenę jego działań. 40% wiedzących o pełnomocniku ocenia jego działania mniej lub bardziej pozytywnie, 10% zdecydowanie negatywnie, a 40% przeciętnie.

Opinie zebrane w trakcie wywiadów grupowych potwierdzają wyniki badania ilościowego. Relatywnie nieliczne wypowiedzi uczestników dyskusji wskazują na słabą znajomość pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych i nieznaczną rolę, jaką kontakt z pełnomocnikiem odgrywa w doświadczeniach osobistych studentów.

Opinie większości rozmówców o roli pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych są negatywne lub obojętne. Ci ze studentów, którzy zetknęli się z pełnomocnikiem, raczej nisko oceniają jego rolę, czasem wręcz negatywnie, jak jeden z uczestników, któremu pełnomocnik odradził studiowanie na tej uczelni, tylko z powodu, że maturę zdał w przemyskim liceum ogólnokształcącym. Pełnomocnikom zarzucano też brak fachowości, brak specjalistycznej wiedzy dotyczącej danego rodzaju niepełnosprawności, brak faktycznego zaangażowania wynikający często ze społecznego charakteru pełnionej funkcji. Część dyskutantów w ogóle nie wie, czy na ich uczelniach pełnomocnik istnieje, czy też nie, bowiem informacja ta jest często trudno dostępna, a biuro pełnomocnika zlokalizowane w labiryncie korytarzy i pomieszczeń, trudne do zlokalizowania dla osoby z dysfunkcją wzroku.

„Pełnomocnik już przy pierwszej rozmowie, jak się dowiedział, że jestem z Przemysła, to powiedział, żeby nawet papierów nie składać, bo to nie ten poziom.”

„Pełnomocnik nie powinien pełnić swojej funkcji społecznie. Jeśli mamy pracownika naukowego, którego dodatkową funkcją jest pełnienie roli pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych, to tak naprawdę znaczy to brak motywacji dla tej osoby, brak własnego miejsca.”

„Pełnomocnik nie powinien się ograniczać do organizowania relacji profesor – student, ale powinien organizować także spotkania niepełnosprawnych studentów z innymi osobami niepełnosprawnymi.”

„To nie powinno być tak, że pełnomocnik robi coś za osobę niepełnosprawną. Wydaje mi się, że pełnomocnik powinien tak pokierować osobą, aby zrobiła to ona sama i ewentualnie robić za nią tylko to, co jest technicznie nie do wykonania.”

„Pełnomocnik powinien mieć ogólną wiedzę o pomocy danej grupie niepełnosprawności, co jest istotne, co jest potrzebne, takie podstawy – żebyśmy przychodząc do pełnomocnika nie musieli opowiadać wszystkiego od początku.”

„U nas pełnomocnik pełni swoją funkcję społecznie i nie ma nawet tablicy, na której mógłby wywiesić swoje ogłoszenia.”

Postulaty zmian na uczelni

Uczestnicy dyskusji grupowych sformułowali listę najważniejszych ich zdaniem postulatów zmian, jakie należałoby wprowadzić na wyższych uczelniach, aby poprawić dostępność studiów dla osób niewidomych /słabowidzących.

- I Niewidomi / słabowidzący studenci powinni być traktowani normalnie, to znaczy nie jak osoby sprawiające trudność, osoby egzotyczne itp.
- I Podniesienie świadomości kadry naukowej o istnieniu studentów niewidomych / słabowidzących oraz o ich potrzebach
- I Przystosowanie katalogu biblioteki tak, aby możliwe było samodzielne korzystanie przez osoby niewidome / słabowidzące
- I Przystosowanie pracowni informatycznych do potrzeb osób niewidomych / słabowidzących
- I Udostępnianie przez pracowników naukowych materiałów własnych w postaci elektronicznej
- I Możliwość nagrywania powinna być prawem powszechnym, nie wymagającym indywidualnej zgody prowadzącego
- I Zagwarantowana możliwość zdawania egzaminów w trakcie studiów w formie alternatywnej
- I Informacje wywieszane wyłącznie na tablicach informacyjnych, powinny być także dostępne w innej postaci (np. w Internecie)

Edukacja komputerowa i sprzęt komputerowy

Używanie komputera i posiadany sprzęt

Z uwagi na cel Projektu, znaczną część sondażu poświęcono kwestiom związanym z umiejętnościami posługiwania się komputerem, posiadanym sprzętem komputerowym oraz potrzebami w tym zakresie.

Tylko jeden student z grupy słabowidzących deklaruje, że w ogóle nie posługuje się komputerem. Pozostali używają komputerów w domu i / lub na swoich uczelniach.

Poniższa tabela przedstawia okoliczności używania komputera w grupie studentów funkcjonalnie niewidomych i słabowidzących. Odsetki nie sumują się do 100, respondenci mogli wybrać więcej, niż jedną odpowiedź.

Tabela 12 – Okoliczności używania komputera

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Mam własny komputer w domu	10	100,0%	37	84,1%	48	87,0%
Korzystam z komputera w szkole / uczelni	3	30,0%	15	34,1%	18	33,3%
Używam komputera w pracy	1	10,0%	3	6,8%	4	7,4%
Inne okoliczności			3	6,8%	3	5,6%

W grupie studentów funkcjonalnie niewidomych wszyscy posiadają komputery w domu. Wśród słabowidzących odsetek ten wynosi 84%. Ze sprzętu komputerowego na swojej uczelni korzysta 30% funkcjonalnie niewidomych i 34% słabowidzących.

Ponieważ bardzo znaczny odsetek studentów posiada własny sprzęt komputerowy, powstaje pytanie czy został on zakupiony z środków pomocowych, czy ze środków własnych. Poniższa tabela przedstawia zestawienie źródeł finansowania, z jakich studenci objęci badaniem korzystali przy zakupie swojego sprzętu komputerowego.

32 | Edukacja komputerowa i sprzęt komputerowy

Tabela 13 – Źródła finansowania zakupu posiadanego sprzętu komputerowego

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Program PFRON - „Komputer dla Homera”	8	80,0%	25	65,8%	33	68,8%
Program PFRON - „Student”			3	7,9%	3	6,3%
Program PCPR - usuwanie barier w komunikowaniu	2	20,0%	1	2,6%	3	6,3%
Inna pomoc			1	2,6%	1	2,1%
Nie korzystałem z żadnego z tych programów			10	26,3%	10	20,8%
Ogółem	10	100,0%	38	100,0%	48	100,0%

W grupie studentów funkcjonalnie niewidomych wszyscy korzystali przy zakupie sprzętu komputerowego z jakiegoś programu pomocowego, najczęściej „Komputer dla Homera” (80%). W grupie studentów słabowidzących posiadających własny sprzęt komputerowy, 74% korzystało przy jego zakupie z programów pomocowych, a 26% dokonało zakupu ze środków własnych. Także i w tej grupie najczęściej korzystano z programu „Komputer dla Homera” (66%).

Tabela 14 – Posiadany sprzęt / oprogramowanie specjalistyczne

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Monitor brajlowski	3	30,0%			3	5,6%
Oprogramowania powiększające ekran	3	30,0%	10	22,7%	13	24,1%
Oprogramowania udźwiękawiające	6	60,0%	3	6,8%	9	16,7%
Syntezytor mowy	7	70,0%	3	6,8%	10	18,5%
Skaner plus oprogramowanie OCR	6	60,0%	10	22,7%	16	29,6%
Nie korzystam ze specjalistycznych urządzeń / oprogramowania	2	20,0%	29	65,9%	31	57,4%

W grupie studentów funkcjonalnie niewidomych 20% deklaruje, że nie korzysta z żadnego sprzętu / oprogramowania pomocowego przy używaniu komputera. W grupie słabowidzących odsetek nie używających żadnego sprzętu / oprogramowania specjalistycznego wynosi aż 66%. Jeśli pamiętamy, że tylko 26% studentów tej kategorii nabyło sprzęt komputerowy za własne środki, to może to znaczyć, że 40% studentów słabowidzących zakupiło sprzęt komputerowy ze specjalistycznych programów pomocowych, mimo iż w rzeczywistości mogą oni używać komputera bez jakichkolwiek urządzeń specjalistycznych. Monitor brajlowski posiada 6% ogółu studentów objętych badaniem, oprogramowanie powiększające ekran ma 24% ogółu, oprogramowanie udźwiękawiające 17% ogółu.

Poniższa tabela przedstawia samoocenę własnych umiejętności komputerowych studentów.

Tabela 15 – Ocena własnych umiejętności komputerowych

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Poziom początkujący – umiem wykonać tylko kilka prostych czynności np. odebrać pocztę	5	50,0%	4	9,1%	9	16,7%
Poziom średni – potrafię posługiwać się kilkoma programami w zakresie podstawowym	2	20,0%	20	45,5%	22	40,7%
Poziom zaawansowany – znam szereg programów i korzystam z wielu ich funkcji, nawet tych zaawansowanych	3	30,0%	20	45,5%	23	42,6%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

Na poziomie początkującym (umiem wykonać tylko kilka prostych czynności np. odebrać pocztę) znajduje się połowa studentów funkcjonalnie niewidomych oraz jedynie 9% studentów słabowidzących. Swój poziom zaawansowania jako średni (potrafię posługiwać się kilkoma programami w zakresie podstawowym) ocenia 20% studentów funkcjonalnie niewidomych i 45% słabowidzących. Użytkownicy zaawansowani (znam szereg programów i korzystam z wielu ich funkcji, nawet tych zaawansowanych) stanowią 30% w grupie funkcjonalnie niewidomych oraz 45% słabowidzących.

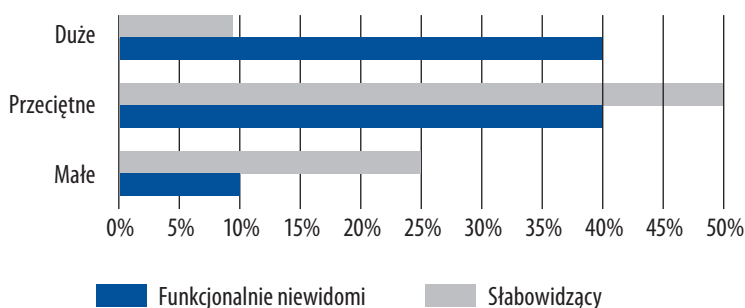
Plany po ukończeniu studiów

Na zakończenie rozmówców poproszono o dokonanie oceny szans na zatrudnienie po ukończeniu studiów i ewentualne wskazanie sektora, w którym upatrują największe możliwości zatrudnienia.

Tabela 16 – Ocena szans na zdobycie pracy po dyplomie

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Bardzo małe			3	6,8%	3	5,6%
Raczej małe	1	10,0%	8	18,2%	9	16,7%
Przeciętne	4	40,0%	22	50,0%	26	48,1%
Raczej duże	2	20,0%	3	6,8%	5	9,3%
Bardzo duże	2	20,0%	1	2,3%	3	5,6%
Nie dotyczy, już pracuję	1	10,0%	4	9,1%	5	9,3%
Nie wiem, trudno powiedzieć			3	6,8%	3	5,6%
Ogółem	10	100,0%	44	100,0%	54	100,0%

Wykres 3 – Ocena szans na zdobycie pracy po dyplomie

Osoby z poważniejszą dysfunkcją wzroku wykazują większy optymizm, co do szans zatrudnienia po studiach. Szanse te jako duże ocenia 40% funkcyjonalnie niewidomych i 9% słabowidzących.

Zdecydowana większość niewidomych i słabowidzących studentów ma nadzieję znaleźć pracę na wolnym rynku – około 90%. Osoby upatrujące szanse zatrudnienia po studiach w sektorze pracy chronionej są nieliczne – 5% w grupie słabowidzących.

Tabela 17 – Przewidywania odnośnie miejsca pracy

	Funkcjonalnie niewidomy		Słabowidzący		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Zatrudnienie na otwartym rynku dostępnym dla wszystkich	8	88,9%	35	87,5%	43	87,8%
Zatrudnienie w sektorze pracy chronionej jak np. spółdzielnia			2	5,0%	2	4,1%
Nie wiem, trudno powiedzieć	1	11,1%	3	7,5%	4	8,2%
Ogółem	9	100,0%	40	100,0%	49	100,0%

Około 85% studentów objętych badaniem sądzi, że znacząca poprawa ich obecnych umiejętności komputerowych mogłaby znacznie zwiększyć ich szanse zatrudnienia w przyszłości. Opinię taką wyrażają osoby niewidome i słabowidzące. W tym kontekście 94% ogółu studentów deklaruje chęć udziału w bezpłatnym kursie komputerowym.

Podsumowanie i wnioski

- I W roku akademickim 2005/2006 co najmniej 54 osoby z dysfunkcją wzroku, zamieszkałe na terenie Małopolski, były studentami uczelni wyższych. Osoby te pochodzą zarówno ze wsi, jak i z miast różnej wielkości w tym z Krakowa, w proporcjach zbliżonych do faktycznej struktury ludności województwa, z uwagi na te kryteria. Można stąd wyciągnąć wniosek, że miejsce zamieszkania na wsi, w małym mieście, czy w dużym mieście nie jest czynnikiem determinującym dostęp osób z dysfunkcją wzroku do studiów wyższych.
- I Wobec braku oficjalnych statystyk co do liczby osób z dysfunkcją wzroku w województwie Małopolskim, nie można na podstawie zebranych danych wyliczyć wskaźnika osób studiujących, w stosunku do wszystkich inwalidów wzroku w interesującym nas przedziale wieku, czy też w stosunku do absolwentów szkół średnich, będących inwalidami wzroku.
- I Poziom inwalidztwa wzroku mierzony oficjalnym kryterium stosowanym przez komisję ds. inwalidztwa (inwalidztwo w stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim) budzi zastrzeżenia. Badanie wykazało, że wśród studentów uznanych formalnie za inwalidów w stopniu znacznym, znajdują się zarówno osoby niewidome poruszające się przy pomocy białej laski, nie mogące czytać czarnego druku i obsługujące komputer wyłącznie przy pomocy specjalistycznych urządzeń wspomagających, jak i osoby nie mające żadnych problemów w poruszaniu się, czytające bez pomocy jakichkolwiek urządzeń wspomagających i korzystające z komputera w taki sam sposób, jak osoby pełnosprawne. Jakikolwiek przyszłe sondaże opinii oparte na formalnym kryterium inwalidztwa, będą więc prowadzić w sposób nieunikniony do zatarcia faktycznego obrazu sytuacji. Z uwagi na funkcjonowanie studenta z dysfunkcją wzroku w strukturach uczelni wyższej, rozstrzygającym kryterium jest zdolność do posługiwania się czarnym drukiem oraz zdolność do samodzielnego poruszania się bez pomocy laski. Te dwa kryteria diametralnie zmieniają sytuację osoby studiującej, bez względu na to do jakiej grupy inwalidztwa została ona zaliczona przez wyżej wymienioną komisję.
- I 1/5 małopolskich studentów, inwalidów wzroku, to absolwenci szkoły średniej dla niewidomych / słabowidzących. 4/5 to absolwenci szkół otwartych. Wobec braku stosownych statystyk nie można stwierdzić, czy proporcja ta oddaje faktyczne proporcje liczebne pomiędzy absolwentami obu typu szkół. Niewidomi i słabowidzący studenci, bez względu na rodzaj szkoły, jaką ukończyli, zgodnie twierdzą, że decyzję o kontynuacji nauki na studiach wyższych podjęli sami, bez związku ze szkołą.

- I Małopolscy studenci z dysfunkcją wzroku studiują głównie na Akademii Górniczo-Hutniczej, Uniwersytecie Jagiellońskim i Akademii Pedagogicznej, pojedynczo reprezentowanych też było szereg innych uczelni, zarówno prywatnych jak i publicznych. Niemal $\frac{1}{4}$ całej grupy to studenci Akademii Górniczo-Hutniczej, w tym kierunków powszechnie uznawanych za niedostępne dla osób z wadą wzroku, jak inżynieria mechaniczna czy elektronika. Ten ostatni fakt jest raczej wskaźnikiem nieadekwatności systemu orzecznictwa, niż dowodem dostępności tych kierunków dla osób faktycznie niewidomych lub słabowidzących.
- I Analiza listy problemów, na jakie napotkały osoby niewidome i słabowidzące chcące podjąć studia wyższe, a także analiza problemów, na jakie napotkały w toku studiów pozwala stwierdzić, że główną przyczyną tych problemów jest brak ogólnych rozstrzygnięć prawnych, regulujących zarówno przyjęcie, jak i niektóre aspekty funkcjonowania osób niewidomych / słabowidzących na uczelniach wyższych. Istniejące rozstrzygnięcia prawne są niewystarczające, np. istniejące prawo do egzaminu przy użyciu materiałów wydrukowanych drukiem powiększonym jest nieprzydatne dla osób nie mogących posługiwać się drukiem. Decyzje o przyjęciu, bądź nie danej osoby na studia, a także decyzje w niektórych kwestiach organizacyjnych, jak np. prawo do nagrywania wykładów, mają charakter woluntarystyczny i zależą wyłącznie od dobrej lub złej woli oraz poziomu uprzedzeń kadry uczelni wyższej. W tej sytuacji logicznym wydaje się postulat sformalizowania elementarnych zasad dostępu i funkcjonowania osób niewidomych i słabowidzących na uczelniach wyższych, przynajmniej w przypadku uczelni publicznych. Z zebranych danych wynika, że sytuacja w uczelniach niepublicznych jest nieco lepsza, częściowo z powodu częstszego, niż na uczelniach publicznych, stosowania rozmowy kwalifikacyjnej, jako jedynego kryterium przyjęcia na uczelnię oraz znacznie lepszej dostępności wszelkich materiałów w postaci elektronicznej.
- I Badanie wykazało niewielką rolę pełnomocników rektorów ds. osób niepełnosprawnych w odniesieniu do ułatwienia dostępu niewidomych / słabowidzących do studiów wyższych. Zainteresowani często w ogóle nie wiedzą o istnieniu pełnomocnika, rzadko korzystają z jego pomocy i niezbyt pozytywnie oceniają jego skuteczność. Obecna rola i możliwości działania pełnomocników na większości uczelni, w których studiują niewidomi / słabowidzący mieszkańcy Małopolski, jest nieznaczna i wymaga zdecydowanej reorganizacji, jeśli instytucja ta ma odgrywać jakieś praktyczne znaczenie w zwiększeniu dostępu do studiów wyższych dla interesującej nas kategorii niepełnosprawnych.

- I Małopolscy studenci z dysfunkcją wzroku są bardzo dobrze wyposażeni w sprzęt komputerowy. Większość z nich posiada własne komputery i umie się nimi posługiwać co najmniej w stopniu podstawowym. Istnieje też, przynajmniej na poziomie deklaracyjnym, silne zainteresowanie tej grupy dalszym doskonaleniem umiejętności komputerowych, poparte powszechnym przekonaniem, że poprawa kwalifikacji w tym zakresie zwiększa znacząco szanse znalezienia pracy po ukończeniu studiów. Wyniki badania potwierdzają więc wysoką trafność projektów, mających na celu doskonalenie umiejętności komputerowych uczniów / studentów z dysfunkcją wzroku.

Informacje o autorze

Lucjan Klyszcz

absolwent socjologii i filozofii UJ, założyciel Instytutu Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia, członek European Society for Opinion and Marketing Research.

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego (FiRR) jest organizacją pozarządową typu non-profit działającą od 26 sierpnia 2003 r. w dziedzinach nauki, transferu innowacji, przedsiębiorczości oraz kompleksowego i wielopoziomowego wspierania osób najbardziej dyskryminowanych w społeczeństwie. Podstawową misją Fundacji jest zrównoważony rozwój przedsiębiorczości, transfer innowacyjnych rozwiązań, a także wspieranie przedsiębiorstw i innych podmiotów w zdobywaniu i wykorzystywaniu nowoczesnych technologii. Współpracuje z Ministerstwem Nauki i Informatyzacji, Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości oraz władzami lokalnymi Województwa Małopolskiego, a w ostatnim okresie szczególnie intensywnie kooperuje z licznymi organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, w szczególności niewidomych. Od lutego 2007 Fundacja posiada status Organizacji Pożytku Publicznego.

Projekt realizowany przez Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych, w skład którego wchodzi – oprócz Fundacji – także Polski Związek Niewidomych, Akademia Górniczo – Hutnicza, Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych i Słabowidzących, Instytut Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia oraz Agencja Handi-Soft współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy EQUAL. Jego głównym celem jest kompleksowa pomoc ludziom z dysfunkcją wzroku w znalezieniu i utrzymaniu pracy bądź podjęciu i ukończeniu studiów wyższych. Wzięcie udziału w projekcie dało szansę 60 osobom w wieku 16-35 lat z terenu województwa małopolskiego na zwiększenie swoich kompetencji i umiejętności.